

M. SVIBEN

**POTENCIJALI RAZVOJA PROIZVODNJE SVINJA UDRUŽIVANJEM
SREDSTAVA I RADA INDIVIDUALNIH POLJOPRIVREDNIH
PROIZVOĐAČA I RADNIKA U ORGANIZACIJAMA UDRUŽENOG RADA**

Svinjogojstvo je grana stočarstva u kojoj ljudi privređuju koristeći svinje kao osnovna i obrtna sredstva proizvodnje.

Osnovna su sredstva dokazano suprasne nazimice te krmače i nerastovi za vrijeme rasplodne upotrebe.

Vrijednost osnovnih sredstava prenosi se na odojke za klanje, prasad za tov i pečenice te na plotkinje i rasplodnjake izlučene iz rasploda.

Prašćići za vrijeme dojenja, prihrane i othrane te starije svinje u tovu, nazimice i nerastići, dok nisu uvedeni u rasplodnu upotrebu, čine obrtna sredstva proizvodnje.

Svinjogojci kao osnovna sredstva proizvodnje koriste i zemlju, zgrade te opremu za držanje svinja i rad s njima.

Kao obrtna sredstva proizvođačima svinja služe krma, voda, različite vrste energije, pribor i, naravno, novac.

Tabela 1 — Broj (000) i udio (%) krmača i suprasnih nazimica u organizacijama udruženog rada i u domaćinstvima individualnih poljoprivrednih proizvođača na području SR Hrvatske od god. 1971. do god. 1980.

Godina	krmača i suprasnih nazimica			
	u org. udružen. rada tisuća	%	kod individ. proizvod. tisuća	%
1971.	17	7,11	222	92,89
1972.	16	7,11	209	92,89
1973.	16	7,84	188	92,16
1974.	17	8,13	209	91,87
1975.	19	7,60	231	92,40
1976.	23	10,60	194	89,40
1977.	20	8,33	220	91,67
1978.	24	8,86	247	91,14
1979.	23	9,43	221	90,57
1980.	25	10,59	211	89,41

Dr Marijan SVIBEN, znanstveni savjetnik i redovni profesor
ZAVOD ZA STOČARSTVO, VETERINARSKI FAKULTET U ZAGREBU

Poznato je, da u našoj zemlji osnovna sredstva u svinjogojstvu pretežno drže individualni poljoprivredni proizvođači. Prema podacima u Statističkom godišnjaku SR Hrvatske 1980. u tablici 1 prikazujemo broj i udio krmača i suprasnih nazimica u organizacijama udruženog rada i u domaćinstvima individualnih poljoprivrednika na području SRH od godine 1971. uključivo do godine 1980. Vidljivo je, da su se brojevi krmača i suprasnih nazimica i u organizacijama udruženog rada i kod individualnih poljoprivrednih proizvođača iz godine u godinu mijenjali, ali u seljačkim domaćinstvima nikada nije bilo manje od 89,40 % svih krmača i suprasnih nazimica na području SR Hrvatske.

Tabela 2 — Broj priplodene i prasadi po krmači i suprasnoj nazimici u godini u organizacijama udruženog rada i u domaćinstvima individualnih poljoprivrednih proizvođača na području SR Hrvatske od god. 1971. do god. 1980.

Godina	Broj priplodene prasadi u godini			
	Ukupno (000)	po krmači i suprasn. nazimici	ukupno (000)	po krmači i suprasn. nazimici
1971.	288	16,94	2.332	10,50
1972.	297	18,56	2.113	10,11
1973.	290	18,12	2.123	11,29
1974.	320	18,82	2.377	11,37
1975.	358	18,84	2.182	9,44
1976.	347	15,09	2.399	12,36
1977.	399	19,95	2.836	12,89
1978.	443	18,46	2.870	11,62
1979.	401	17,43	2.624	11,87
1980.		16,04		

Na osnovu podataka u Statističkom godišnjaku SR Hrvatske 1980. međutim, po krmači i suprasnoj nazimici početkom godine nikada tijekom godine u razdoblju od godine 1971. uključivo do godine 1980. kod individualnih poljoprivrednih proizvođača na području SR Hrvatske nije bilo priplodeno više od 12,09 prašćića. To je vidljivo u tablici 2, u kojoj je također razvidno, da je u svakoj od prikazanih deset godina po krmači i suprasnoj nazimici u organizacijama udruženog rada na području SR Hrvatske bilo priplodeno znatno više prasadi nego u domaćinstvima individualnih poljoprivrednika. Zbog toga je udio prašćića priplodjenih u godini kod individualnih poljoprivrednih proizvođača na području SR Hrvatske svake od promatranih godina bio manji od udjela broja krmača i suprasnih nazimica u domaćinstvima individualnih proizvođača. Spomenute udjele priplodjenih prašćića upisali smo u prvu kolonu tablice 3. U drugoj koloni tablice 3 navodi-

mo udjele prirasta svinja proizvedenoga kod individualnih proizvođača u ukupnom prirastu svinja proizvedenom u godini od 1971. do godine 1980. na području SR Hrvatske prema podacima u Statističkom godišnjaku SR Hrvatske 1980. Vidljivo je, da je udio prirasta svinja proizvedenoga kod individualnih poljoprivrednih proizvođača u ukupnom prirastu svinja proizvedenom na području SR Hrvatske bio znatno manji nego udio prašćića priplođenih u godini u domaćinstvima individualnih poljoprivrednika u ukupnom broju priplođene prasadi u SR Hrvatskoj. Ovo svakako zbog toga što individualni poljoprivredni proizvođači u SR Hrvatskoj nisu sami gojili svu prasadu priplođenu u svojim domaćinstvima.

Na početku prošloga srednjoročja godine 1976. individualni poljoprivrednici imali su krmača i suprasnih nazimica po općinama SR Hrvatske, koliko je navedeno u tablici 4. Pri tome nedostaju jednakovrijedni podaci za općine Zaprešić, Zelina, Pazin, Rovinj, Obrovac i Grad Zagreb. To ne umanjuje vrijednost slike iz koje je vidljivo da su osnovna sredstva proizvodnje u svinjogojstvu kod individualnih poljoprivrednika krmači i suprasne nazimice bile po općinama SR Hrvatske raspoređene vrlo različito. U dobrom dijelu općina nije ih bilo, u dalmatinskim i ličkim vrlo malo, pretežno su bile u općinama na području Zajednice općina Osijek, Bjelovar, Sisak, Zagreb i Varaždin.

Tabela 3 — Udjeli priplođene prasadi, odnosno prirasta svinja proizvedenoga kod individualnih poljoprivrednika u ukupnom broju priplođenih prašćića, odnosno prirasta svinja proizvedenoga na području SR Hrvatske od god. 1971. do god. 1980.

Godina	Udio priplođene prasadi kod individual. poljopr. u ukupnom broju priplođ. prašćića u SR Hrvatskoj (%)	Udio prirasta svinja proizved. kod indiv. poljoprivrednika u ukup. prirastu svinja proizv. u SRH (%)
1971.	89,01	74,07
1972.	87,68	73,94
1973.	87,98	74,33
1974.	88,13	72,77
1975.	85,90	70,78
1976.	87,36	72,20
1977.	87,67	72,37
1978.	86,63	69,14
1979.	86,74	72,89
1980.		

Broj oprasenih prašćića u godini 1976. također se od općine do općine u SR Hrvatskoj razlikovao. Nije svagda bio to veći što je u općini bilo zabilježeno više krmača i suprasnih nazimica. Individualni poljoprivredni pro-

izvođači pogotovo nisu svagdje prodali to više prasadi u težini prikladnoj za početak tova što su imali više sredstava za proizvodnju prašćića za tov. Udio prodanih prašćića za tov u broju oprasenih prašćića godine 1976. kretao se od 17,50 % u općini Donji Lapac do 88,56 % u općini Zlatar-Bistrica. Zbog navedenoga, najvećega udjela prašćića prodanih za tov u broju oprasene prasadi godine 1976. individualni poljoprivrednici u općini Zlatar-Bistrica nisu prodali najviše prašćića za tov u SR Hrvastkoj, jer su početkom godine 1976. držali svega 1962 krmače i suprasne nazimice. Najviše prasadi za tov prodali su godine 1976. individualni poljoprivredni proizvođači u općini Vrbovec, gdje je početkom iste godine bilo 7.595 krmača i suprasnih nazimica, a udio prašćića prodanih za tov u broju prasadi oprasene iste godine u istoj općini 80,23 %.

Prema navodima u tablici 4 individualni poljoprivredni proizvođači u 65 općina SR Hrvatske prodali su za tov gotovo 60 % prasadi oprasene godine 1976.

Prašćiće za tov proizvedene u domaćinstvima individualnih poljoprivrednika kupili su u gotovo 47 % slučajeva individualni poljoprivredni proizvođači.

Prasad su gojili i individualni poljoprivrednici koji su je proizveli u svojim domaćinstvima i individualni poljoprivredni proizvođači koji su prasad za tov kupili od individualnih poljoprivrednika.

Godine 1976. u SR Hrvatskoj individualni poljoprivredni proizvođači prodali su svega 334.930 svinja ugojenih do prosječne žive vage od 92 kg. U istoj godini individualni poljoprivrednici kupili su 102.520 svinja utovljenih do prosječne težine tijela od 77 kg. Razlika između broja tovljenika prodanih iz domaćinstva individualnih poljoprivrednika i broja tovljenika kupljenih za domaćinstva individualnih poljoprivrednika iznosila je 232.410 svinja. Navedeni tržišni višak mladih ugojenih svinja u individualnih poljoprivrednika za nepoljoprivredno stanovništvo SR Hrvatske godine 1976. činio je tek 20,10 % od 1.156.000 svinja zaklanih u klaonicama iste Republike u istoj godini.

U tablici 5 upisali smo koliko je tržišna viška mladih ugojenih svinja u individualnih poljoprivrednika bilo godine 1976. po općinama SR Hrvatske za nepoljoprivredno stanovništvo i poljoprivrednike izvan tih općina: u prvoj koloni s obzirom na broj krmača i suprasnih nazimica početkom iste godine u stanovitoj godini pa zatim u godini u određenoj općini.

Vidljivo je ponajprije, da je tržišna viška mladih ugojenih svinja iz domaćinstava individualnih poljoprivrednih proizvođača za nepoljoprivrednike i poljoprivredno stanovništvo izvan navedenih općina SR Hrvatske godine 1976. bilo u svega 42 općine. Po krmači i suprasnoj nazimici tržišni višak tovljenika u individualnih poljoprivrednika navedenih općina kretao se od 10,02 do 0,08 svinjčeta. Iz pojedine općine bilo je kod individualnih poljoprivrednih proizvođača ugojeno u višku za nepoljoprivrednike i poljoprivredno stanovništvo izvan navedenih općina SR Hrvatske od 120 do 52.060, ukupno 245.970 mladih svinja.

Tabela 4 — Broj krmača i suprasnih nazimica, broj oprasene prasadi te broj prodanih prašćića u težini prikladnoj za početak tova i njihov udio u broju oprasene prasadi kod individualnih poljoprivrednih proizvođača po općinama na području SR Hrvatske 1976. godine

OPĆINA	krmača i suprasnih nazimica 15. 1. 1976.	Prasadi u 1976. god. opraseno	prodana	udio prodanih u broju opras- enih prašćića (%)
1. Vinkovci	11.707	132.210	81.950	61,98
2. Bjelovar	8.847	113.570	71.820	63,24
3. Sisak	8.306	107.970	71.630	66,34
4. Križevci	8.300	101.950	60.680	59,52
5. Vrbovec	7.595	109.650	87.970	80,23
6. Slav. Požega	7.511	47.770	24.210	50,68
7. Koprivnica	7.273	82.300	49.820	60,53
8. Čakovec	6.631	107.820	68.330	63,38
9. Slav. Brod	5.494	80.840	51.970	64,29
10. Đurđevac	5.221	67.510	41.860	62,00
11. Vukovar	5.067	68.720	41.120	59,84
12. Virovitica	5.067	68.720	41.120	59,84
13. Županja	4.953	66.120	33.490	50,65
14. Đakovo	4.921	54.990	28.830	52,43
15. Beli Manastir	4.634	99.330	32.540	32,76
16. Osijek	4.445	52.570	23.980	45,62
17. Ludbreg	4.238	53.630	39.310	73,30
18. Velika Gorica	3.825	45.720	35.740	78,17
19. Donji Miholjac	3.360	19.750	12.190	61,72
20. Daruvar	3.256	39.840	18.090	45,41
21. Našice	3.192	45.970	22.630	49,23
22. Ivanić Grad	3.118	21.470	14.360	66,88
23. Valpovo	3.114	37.820	18.850	49,84
24. Karlovac	2.888	30.320	22.050	72,72
25. Nova Gradiška	2.855	35.290	14.440	40,92
26. Podravska Slatina	2.844	37.160	15.700	42,25
27. Petrinja	2.670	40.320	28.250	70,06
28. Varaždin	2.587	39.880	24.670	61,86
29. Kutina	2.490	30.100	22.010	73,12

OPCINA	krmača i suprasnih nazimica 15. 1. 1976.	Prasadi u opraseno	u 1976. god. prodana	udio prodanih u broju oprasa- senih praščića (%)
30. Zabok	2.437	24.540	16.770	68,34
31. Garešnica	2.418	29.650	16.290	54,94
32. Glina	2.285	23.140	14.580	63,01
33. Čazma	2.263	27.000	16.720	62,18
34. Novi Marof	2.003	19.080	13.950	74,11
35. Dvor	1.991	17.450	6.550	37,54
36. Grubišno Polje	1.980	26.630	13.250	49,76
37. Zlatar Bistrica	1.962	37.140	32.890	88,56
38. Dugo Selo	1.931	26.860	19.500	72,60
39. Ivanec	1.795	13.390	9.200	68,71
40. Novska	1.740	20.360	11.430	56,14
41. Jastrebarsko	1.675	21.930	14.630	66,71
42. Pakrac	1.582	15.980	6.310	39,49
43. Slunj	1.394	10.620	7.600	71,56
44. Vrginmost	1.377	14.870	7.110	47,81
45. Orahovica	1.308	15.730	8.390	53,34
46. Klanjec	1.228	8.960	6.940	77,45
47. Knin	1.068	9.000	6.150	68,26
48. Vojnić	1.065	9.760	5.860	60,04
49. Sesvete	999	9.530	6.620	69,46
50. D. Stubica	991	4.370	2.180	49,88
51. Krapina	757	5.790	3.780	65,28
52. Samobor	640	5.660	2.400	42,40
53. Otočac	629	8.200	6.256	76,22
54. Kostajnica	617	7.630	4.190	54,91
55. Duga Resa	486	4.980	2.670	53,61
56. Benkovac	312	4.990	3.490	69,94
57. Gračac	260	3.290	2.360	71,73
58. Titova Korenica	157	4.160	2.520	60,58
59. Ozalj	149	2.340	1.090	46,58
60. Gospić	131	680	340	50,00
61. Drniš	48	220	140	63,64
62. Biograd na moru	45	580	360	62,07
63. Donji Lapac	42	400	70	17,50
64. Sinj	34	310	140	45,16
65. Zadar	21	530	280	52,83
Svega	186.357	2.276.810	1.351.240	59,35

Tabela 5 — Tržni višak mladih ugojenih svinja iz domaćinstava individualnih poljoprivrednih proizvođača po krmači i suprasnoj nazimici u istim domaćinstvima te ukupno u godini za opskrbu svinjetinom nepoljoprivrednika i poljoprivrednika izvan tih općina SR Hrvatske godine 1976.

Općina	Tržni višak svinja utovljenih kod individualnih poljoprivrednika po krmači i suprasnoj nazimici	
		ukupno u godini
1. Vukovar	10,02	52.060
2. Beli Manastir	7,45	34.540
3. Osijek	4,62	20.550
4. Čakovec	2,38	15.760
5. Valpovo	2,36	7.360
6. Donji Miholjac	2,12	7.130
7. Varaždin	2,10	5.420
8. Novi Marof	2,10	590
9. Koprivnica	2,07	15.050
10. Podravska Slatina	1,33	3.780
11. Đurđevac	1,21	6.320
12. Našice	1,20	3.820
13. Bjelovar	1,05	9.300
14. Čazma	1,01	2.280
15. Vinkovci	0,99	11.600
16. Virovitica	0,92	4.670
17. Križevci	0,89	7.420
18. Garešnica	0,86	2.090
19. Sisak	0,83	6.930
20. Daruvar	0,83	2.690
21. Grubišno Polje	0,82	1.620
22. Novska	0,80	1.400
23. Đakovo	0,72	3.530
24. Sesvete	0,72	720
25. Petrinja	0,69	1.840
26. Županja	0,68	3.410
27. Ivanec	0,66	1.190
28. Orahovica	0,65	850
29. Dugo Selo	0,58	1.120
30. Kutina	0,56	1.320
31. Ivanić Grad	0,53	1.660
32. Slavonski Brod	0,49	2.710
33. Duga Resa	0,35	170
34. Vojnić	0,34	360
35. Velika Gorica	0,29	1.100

Općina	Tržni višak svinja utovljenih kod individualnih poljoprivrednika po krmači i suprasnoj nazimici	
	ukupno u godini	
36. Ludbreg	0,25	1.070
37. Dvor	0,18	350
38. Karlovac	0,16	470
39. Jastrebarsko	0,15	250
40. Klanjec	0,10	120
41. Vrbovec	0,10	760
42. Slavonska Požega	0,08	590
Svega	1,43	245.970

Već je ranije navedeno, da je tržišni višak mladih ugojenih svinja iz domaćinstava individualnih poljoprivrednih proizvođača za samo nepoljoprivredno stanovništvo SR Hrvatske godine 1976. iznosio 232.410 svinja. Po krmači i suprasnoj nazimici početkom iste godine u individualnih poljoprivrednih proizvođača na području SR Hrvatske tržišni je višak mladih tovljenika za opskrbu svinjetinom nepoljoprivrednika iznosio 1,20 svinja. Godine 1976. u SR Hrvatskoj je zaposleno 1.196.000 osoba, od kojih u društvenom sektoru 1.169.000 ili 97,74 %. Individualni poljoprivredni proizvođači samostalno su — koristeći krmače i nerastove kao osnovna sredstva te prasad za tov kao obrtna sredstva — proizveli godine 1976. po zaposlenom u SR Hrvatskoj iste godine svega 0,19 tovljenika.

Potonje je nesumljivo bilo uzrokovano time što individualni poljoprivrednici nisu gojili svu prasad proizvedenu u svojim domaćinstvima niti su individualni poljoprivredni proizvođači otkupili za gojenje sve praščiće za tov iz individualnih poljoprivrednih domaćinstava.

U tablici 6 navodimo koliko je prasadi bilo viška po krmači i suprasnoj nazimici i ukupno u godini iz individualnih poljoprivrednih domaćinstava na području stanovite općine SR Hrvatske godine 1976, a koju nisu otkupili individualni poljoprivredni proizvođači. Vidljivo je, da je prasadi koju za tov nisu kupili individualni poljoprivrednici u istoj općini po krmači i suprasnoj nazimici bilo najviše u općini Zlatar Bistrica, a najmanje u općini Ivanec. Najviše prasadi u suvišku za tov u individualnim poljoprivrednim domaćinstvima godine 1976. bilo je u općini Vrbovec, a najmanje u općini Ivanec. U 45 općina SR Hrvatske iz poljoprivrednih domaćinstava godine 1976. prodano 881.360 praščića za tov više nego što su ih u tim općinama individualni poljoprivrednici za gojenje kupili.

U svega dvanaest općina na području Zajednice općina Zagreb, Sisak, Varaždin i Bjelovar bilo je 478.980 ili 54,45 % praščića proizvedenih u individualnim poljoprivrednim domaćinstvima u višku za gojenje u istim takvim, seljačkim gospodarstvima iste godine u SR Hrvatskoj.

Tabela 6 — Broj prasadi proizvedene za tov u individualnim poljoprivrednim domaćinstvima u višku za gojenje u istim domaćinstvima po krmači i suprasnoj nazimici te ukupno u godini po općinama SRH godine 1976.

Općina	Tržni višak prasadi za tov	
	po krmači i suprasnoj nazimici	ukupno u godini
1. Zlatar Bistrica	15,27	29,960
2. Vrbovec	11,20	85.030
3. Petrinja	9,47	25.280
4. Dugo Selo	9,39	18.130
5. Ludbreg	8,76	37.120
6. Velika Gorica	8,31	31.790
7. Sisak	7,12	59.150
8. Đurđevac	6,83	35.680
9. Bjelovar	6,83	60.390
10. Križevci	6,53	54.240
11. Virovitica	6,43	32.590
12. Grubišno Polje	5,94	9.620
13. Beli Manastir	5,89	27.290
14. Kutina	5,88	14.640
15. Čakovec	5,84	38.730
16. Vinkovci	5,43	63.530
17. Čazma	5,33	12.080
18. Zabok	4,80	11.700
19. Koprivnica	4,75	34.560
20. Garešnica	4,73	11.430
21. Slavonski Brod	4,41	24.240
22. Županja	4,12	20.400
23. Vojnić	4,10	4.370
24. Karlovac	4,02	11.610
25. Đakovo	4,00	19.660
26. Valpovo	3,81	11.870
27. Klanjec	3,79	4.660
28. Glina	3,62	8.280
29. Novi Marof	3,57	7.150
30. Ivanić Grad	3,38	10.530
31. Varaždin	3,37	8.710
32. Daruvar	3,33	10.840
33. Sesvete	3,30	3.300
34. Novska	2,87	5.000
35. Jastrebarsko	2,73	4.580

Općina	Tržni višak prasadi za tov	
	po krmači i supra- snoj nazimici	ukupno u godini
36. Slunj	2,55	3.550
36. Sinj	2,55	3.550
37. Podravska Slatina	2,12	6.040
38. Donji Miholjac	1,99	6.700
39. Našice	1,95	6.240
40. Orahovica	1,77	2.320
41. Dvor	1,72	3.420
42. Slavonska Požega	1,56	11.740
43. Vrginmost	1,10	1.510
44. Osijek	0,65	2.910
45. Ivanec	0,30	530
Svega		881.360

Nasuprot tome, u svega pet općina Zajednice općina Osijek bilo je 121.640 ili 49,45 % tržnoga viška mladih ugojenih svinja za opskrbu svinjetinom nepoljoprivrednika i poljoprivrednika izvan 42 općina na području SR Hrvatske godine 1976. (v. tab. 5!)

Navedene godine individualni poljoprivredni proizvođači u SR Hrvatskoj prodali su svega 1.436.750 prašćića teških prosječno 20 kg. Iste su godine individualni poljoprivrednici u SR Hrvatskoj kupili 673.730 prašćića u prosječnoj težini od 21 kg. Razlika između broja prasadi koju su za tov prodali individualni poljoprivredni proizvođači i koju su za gojenje kupili individualni poljoprivrednici u SR Hrvatskoj godine 1976. iznosila je 763.020 grla.

Prema navodima u Statističkom godišnjaku SR Hrvatske 1980. organizacije udruženog rada u istoj Republici kupile su 1976. godine 661.000 svinja, iz tova isporučile 242.000 mesnatih svinja za klanje, a prodale 866.000 svinja. Prema istom izvoru individualni poljoprivredni proizvođači na području SR Hrvatske godine 1976. bili su u suradnji s organizacijama udruženoga rada snabdjeveni sa 623.000 svinja te iste godine isporučili 649.000 utovljenih svinja.

Očito je, da su višak prašćića za tov proizvedenih u individualnim poljoprivrednim domaćinstvima, koje nisu kupili individualni poljoprivredni proizvođači na području SR Hrvatske, kupile organizacije udruženoga rada, dale ih na gojenje u suradnji s individualnim poljoprivrednicima te ih po isteku tova prodale kao svoje tovljenike u godini 1976. i godini 1977.

U Tablici 7 navodimo koje su sve organizacije udruženoga rada, zadruge i veterinarske stanice i koliko su ugojenih svinja isporučile na klanje po zajednicama općina SR Hrvatske godine 1977. i godine 1978.

Tabela 7 — Broj svinja isporučenih iz tova godine 1977. i godine 1978. iz organizacija udruženog rada, zadruga i veterinarskih stanica po Zajednicama općina SR Hrvatske

Organizacija	Isporučila utovljenih svinja	
	god. 1977.	god. 1978.
1. Podravka — Koprivnica	36.449	44.498
2. »5. maj« — Bjelovar	23.397	37.016
3. »Sirela« — Bjelovar	13.559	8.400
4. »Interprodukt« — Pitomača	13.659	17.461
5. PIK — Virovitica	13.082	13.288
6. PIK — Garešnica	7.210	9.070
7. Trg. pod. Križevci	6.063	10.487
8. PIK »Ilova« — Daruvar	4.282	9.920
9. PZ Gola	17.008	24.263
10. PZ — Pitomača	7.480	8.400
11. OPZ Kloštar Podravski	9.925	11.461
12. PZ Trojstvo	7.200	14.338
13. PZ Virje	5.800	5.600
14. PZ Kalinovac	7.234	7.400
15. PZ Ferdinandovac	5.224	5.532
16. OPZ Žabno	2.560	2.250
17. OPZ Velika Pisanica	2.490	2.800
18. PZ Kalnik	971	594
19. PZ Đurđevac	—	5.000
20. Velika Trnovitica	—	2.547
21. Veterinarska stanica Pakrac	—	108
Z. O. Bjelovar	185.529	241.033
22. Svinjogojska farma »Sljeme«	71.845	69.508
23. »Sljeme« — Kooperacija	33.822	22.786
24. PIK Vrbovec	—	64.651
25. »Mesoprodukt« — Zagreb	28.870	15.326
26. »Unikonzum« — Zagreb	9.466	10.500
27. »Koopexport« — Zagreb	7.100	10.056
28. »Vajda« — Zagreb	3.762	—
29. »Agroposavlje«	3.040	5.600
30. »Gruda« — Zagreb	1.728	1.050
31. Zelinski zadružni kombinat	21.191	16.926
32. PZ Dugo Selo	—	1.656
33. OPZ Krapina	2.227	55
34. PZ »Sutla« Šenkovec	34	1.050
35. PZ »Budućnost« M. Bistrica	400	2.100
36. OPZ Poznanovec	440	210
37. OPZ Hum na Sutli	100	135
39. PZ »Turopolje« — Vukovina	—	2.196
Z. O. Zagreb	184.609	225.485

Organizacija	Isporučila utovljenih svinja	
	god. 1977.	god. 1978.
40. PIK Vukovar	86.281	103.901
41. IPK Osijek — Osijek	72.334	66.210
42. IPK Osijek — Podravska Slatina	32.208	10.575
43. IPK Osijek — Donji Miholjac	36.937	22.572
44. IPK Osijek — Našice	7.366	9.000
45. Svinjogojska farma Darda	37.137	42.107
46. »Belje« — Kooperacija	32.929	45.803
47. PIK Vinkovci	36.287	41.284
48. PIK Đakovo	24.866	38.464
49. PPK Valpovo	23.615	26.464
50. AK »Jasinje« — Slav. Brod.	16.124	21.738
51. PPK Kutjevo	14.122	24.517
52. »Koteks« Osijek	15.000	15.000
53. PPK »Orahovica«	13.400	19.014
54. PPK Županja	8.130	14.600
55. PIK Nova Gradiška	3.605	6.766
56. KPD »Orljava« — Sl. Požega	2.578	2.715
57. »Agrokomerc« — Ilok	2.270	3.984
58. PZ Slavonski Šamac	23.581	—
59. PZ Darda	8.293	7.971
60. PZ Negoslavci	6.188	7.971
61. PZ Krško	7.240	8.500
62. PZ Topolje	3.766	5.209
63. PZ Silaš	3.400	3.000
64. PZ Kneževi Vinogradi	2.048	5.676
65. PZ Beli Manastir	2.578	3.764
66. PZ Gudinci	2.578	3.190
67. PZ Lug	2.152	6.900
68. PZ Popovac	2.825	3.196
69. PZ Lovas	1.900	3.100
70. PZ Novi Beždan	1.880	4.346
71. PZ Laslovo	1.951	2.989
72. PZ Semeljci	1.396	1.341
73. PZ Duboševica	1.100	1.433
74. PZ Tovarnik	1.525	2.461
75. PZ Sikirevci	910	2.416
76. PZ Zvonimirovac	920	1.283
77. PZ Beravci	573	534
78. PZ Okučani	441	—
79. PZ Otok	120	—
80. PZ Kupina	102	42
81. PZ Stari Jankovci	46	—

Organizacija	Isporučila utovljenih svinja	
	god. 1977.	god. 1978.
82. PZ Bolman	2.667	2.749
83. Veterinarska stanica Vinkovci	2.438	4.631
84. Veterinarska stanica Županja	—	272
Z. O. Osijek	547.807	598.513
85. »Vajda« — Čakovec	28.404	30.437
86. PD Čakovec	6.852	5.880
87. »Bednja« — Ludbreg	5.184	7.532
88. »Koka« — Varaždin	7.799	6.962
89. PZK Čakovec	15.916	13.347
90. ZK Novi Marof	9.410	10.706
91. ZPK Ivanec	6.472	5.623
Z. O. VARAŽDIN	80.037	80.487
92. »Gavrilović« — Petrinja	101.326	98.160
93. »Braća Rađenović« — Novska	—	5.010
94. Regionalno P. O. Sisak	11.703	20.970
95. PZ Sela	5.703	7.000
96. PZ Martinska Ves	2.300	2.945
97. PZ Gornja Posavina	1.500	—
98. PZ Glina	1.962	2.364
99. PZ Crkveni Bok	—	3.937
Z. O. SISAK	124.494	140.385
100. PPK »Velebit« — Gospić	567	1.260
Z. O. GOSPIĆ	567	1.260
101. »INEX-DINARA« KNIN	472	363
Z. O. SPLIT	472	363

Iz podataka prikupljenih u Poslovnoj zajednici za proizvodnju, preradu i promet stoke, stočnih proizvoda i stočne hrane — Zagreb i navoda u Statističkom godišnjaku SR Hrvatske 1980. proizlazi, da su godine 1977. od 1,123.515 svinja utovljenih u društveno organiziranoj proizvodnji isporučile:

— veterinarske stanice	2.428	ili	0,22 %
— zadruge	214.311	ili	79,07 %
— organizacije udruženog rada iz kooperacije	672.766	ili	59,88 %
— organizacije udruženog rada same	234.000	ili	20,83 %.

Na temelju istih izvora, godine 1978. isporučile su od 1,287.526 svinja ugojenih u društveno organiziranoj proizvodnji na području SR Hrvatske:

— veterinarske stanice	5.011	ili	0,39 %
— zadruge	240.801	ili	18,70 %
— organizacije udruženog rada iz kooperacije	774.714	ili	60,17 %
— organizacije udruženog rada same	267.000	ili	20,74 %.

Po zaposlenom u SR Hrvatskoj isporučile su tovljenika:

	godine 1977.	godine 1978.
— veterinarske stanice	0,0019	0,0038
— zadruge	0,17	0,18
— organizacije udruženog rada iz kooperacije	0,53	0,59
— organizacije udruženog rada same	0,18	0,20

Po krmači i suprasnoj nazimici početkom godine 1977. organizacije udruženog rada same su u istoj godini isporučile na klanje 11,70 tovljenika.

U godini 1978. organizacije udruženog rada isporučile su klaonicama po krmači i suprasnoj nazimici početkom iste godine 11,12 utovljenih svinja.

Među 92 organizacije koje su godine 1977. isporučile tovljenike klaonicama na području SR Hrvatske bilo je:

— veterinarska stanica	1	ili	1,09 %
— zadružnih	49	ili	53,26 %
— organizacija udruženog rada	42	ili	45,65 %

Od 95 organizacija koje su godine 1978. isporučivale ugojene svinje klaonicama na području SR Hrvatske bile su:

— veterinarske stanice	3	ili	3,16 %
— zadružne	49	ili	51,58 %
— organizacije udruženog rada	43	ili	45,26 %

Navedenih godina veterinarske stanice bile su gotovo zanemarive po broju utovljenih svinja isporučenih klaonicama, po broju tovljenika za opskrbu svinjetinom zaposlenih osoba u SR Hrvatskoj i po učešću u broju organizacija koje su na području SR Hrvatske isporučivale ugojene svinje na klanje.

Zadružne organizacije isporučivale su na klanje godine 1977. i godine 1978. manje od petine svinja ugojenih u društveno organiziranoj proizvodnji, u opskrbi svinjetinom zaposlenih osoba u SR Hrvatskoj učestvovala su manje nego organizacije udruženoga rada same, ali su među organizacijama koje su isporučivale ugojene svinje za klanje bile najbrojnije.

Najviše zadrudnih organizacija koje su spomenutih godina isporučivale utovljene svinje klaonicama bilo je u SR Hrvatskoj na području Zajednice općina Osijek (njih 25) i na području Zajednice općina Bjelovar (njih 12).

Od 25 zadruga koje na području Zajednice općina Osijek su godine 1977. i godine 1978. isporučivale ugojene svinje na klanje devet ili 36 % bilo je u Baranji, u općini Beli Manastir. Od 12 zadruga koje su godine 1977. i godine 1978. gojile svinje na području Zajednice općina Bjelovar šest ili 50 % bilo je u samoj općini Đurđevac.

Spomenute zadrudne organizacije u Baranji godine 1977. isporučile su na klanje 27.309 ugojenih svinja. Za gojenje su pak od individualnih poljoprivrednika u općini Beli Manastir godine 1976. mogle nabaviti 27.290 prašćića (v. tab. 6!).

Zadruga u općini Đurđevac isporučile su iz tova godine 1977. svega 35.583 svinje. Od individualnih poljoprivrednih proizvođača spomenute su zadruga u istoj općini mogle nabaviti za gojenje 35.860 prašćića (v. tablicu 6!).

Očito je, da su zadruga i u općini Đurđevac i u općini Beli Manastir preuzimale na gojenje sav tržišni višak prasadi koju su proizveli individualni poljoprivrednici i koju nisu kupili individualni poljoprivredni proizvođači u tim općinama. Za kooperaciju PIK-a »Belje« nije bilo prašćića za tov proizvedenih u individualnim poljoprivrednim domaćinstvima Baranje. Organizatori kooperacije iz PIK-a »Belje« odlazili su na područja Zajednice općina Varaždin, Bjelovar i Zagreb da nabave prašćiće za tov i njima snabdiju individualne poljoprivrednike u općini Beli Manastir obrtnim sredstvima proizvodnje. PIK »Belje« je snabdijevalo kooperante i krmnim smjesama. Za proizvodnju u kooperaciji korištena su osnovna sredstva koja su kao svinjce imali individualni poljoprivrednici. Za upotrebljenu energiju i rad sa svinjama u tovu kooperanti su dobivali novčanu naknadu. Novce kao obrtno sredstvo proizvodnje tovljenika osiguravale su organizacije udruženoga rada. Kao u Baranji bilo je i na drugim mjestima SR Hrvatske.

Ustanovljeno je, međutim, da tržišno opravdano povećanje proizvodnje utovljenih svinja organiziraju osnovna sredstva koja su u vlasništvu individualnih poljoprivrednika: krmače, nerastovi i svinjci. Valjalo je uložiti u povećanje i poboljšanje tih sredstava. Organizacije udruženoga rada počele su ulagati u nabavku boljih rasplodnjaka i plotkinja te u podizanje tovilišta i prasilišta u domaćinstvima individualnih poljoprivrednika. Društvena sredstva počela su prelaziti u osobno vlasništvo i to tako da nisu bila korištena ekonomski efikasno.

Nužno potrebno povećanje proizvodnje svinja za opskrbu stanovništva i turista svinjetinom te radi proizvodnje prerađevina svinječega mesa za izvoz korištenjem potencijala individualnih poljoprivrednih domaćinstava sagledano je kao moguće da se ostvari na načelima industrijske kooperacije. To znači povezivanjem sredstava i rada radnika zaposlenih u tvornicama svinja i centrima za razmnožavanje svinja te individualnih poljoprivrednika koji se bave krmačama i odgojem prasadi ili goje svinje. Pri tome su sve životinje koje se koriste kao osnovna ili obrtna sredstva proizvodnje u svinjogojstvu društveno vlasništvo kojim upravljaju radnici i kooperanti.

Kako bi to bilo moguće?

Budući da na nizu mjesta u SR Hrvatskoj već više od petnaest godina postoje manje ili veće tvornice svinja gdje su krmače i nerasti u velikom broju i to društveno vlasništvo kojim upravljaju i kojega vrijednost nastoje povećati posebno obučeni radnici, to je dokazano da takvi industrijski pogoni mogu proizvoditi posebno valjane križane nazimice i naročito valjane nerastiće za proizvodnju sperme potrebne za umjetno osjemenjivanje križanih nazimica i krmača.

Prikladno bi bilo da nesuprasne posebno valjane križane nazimice iz tvornice svinja budu prevedene u centar za razmnožavanje (reprocentar) i tu umjetno osjemenjivane, dok ne postanu suprasne ili budu izlučene iz rasploda. U reprocentru treba, dakle, da se drže nesuprasne i suprasne posebno valjane križane nazimice te nerastovi za proizvodnju sperme, za umjetno osjemenjivanje nazimica ali i za umjetno osjemenjivanje prvo — i višeprasinja. Krmače u društvenom vlasništvu organizacija udruženog rada, odnosno organizacija kooperanata treba da također budu umjetno osjemenjivane spermom naročito valjanih nerastova. Najprikladnije je, da se osjemenjivanje krmača obavlja u samom centru za razmnožavanje. Krmače u reprocentru moraju boraviti tako dugo dok bude dokazano da su suprasne ili do vremena u kojemu ih je nužno izlučiti. Dokazano suprasne krmače mogu biti predane na držanje određenom kooperantu. Kada dođe vrijeme očekivanog prasenja krmače valja predati kooperantu koji prihvaća visokosuprasne krmače i radi s njima prije samoga prasenja, oko prasenja i za vrijeme dojenja. Poslije odbića kooperant predaje krmače u centar za razmnožavanje. U oporavilište u sastavu reprocentra kooperant isporučuje tehnološke kržljavce. Odbijene odojke koji su prikladni za prihvati i odgoj kooperant isporučuje drugom poljoprivredniku koji njeguje samo odojke do žive vage prikladne za gojenje. Kooperant koji je prihvatio i odgojio praščiće predaje ih drugome koji samo goji prasad.

Postojali bi, dakle, na određenom području kooperanti — voljači svinja, odgajivači prasadi i odojčari. Ti bi učesnici u lancu proizvodnje svinja stavljali na raspolaganje svojoj organizaciji kooperanata prostore za svinje kakve već imaju i poboljšano opremljene u suradnji s organizacijom kooperanata. Opseg rada kooperanata zavisio bi od veličine prostora za svinje, a zarada od djelotvornosti iskorištenja prostora i životinja u određenom prostoru.

Iskorištenje prostora i životinja planiralo bi se i osiguravalo radom u centru za razmnožavanje svinja, koji mora biti povezan s tvornicom svinja u kojoj se planira i osigurava potreban broj posebno valjanih rasplodnih nazimica i drugom tvornicom u kojoj se proizvode naročito valjani nerastići za obnovu krda rasplodnjaka u reprocentru.

Centar za razmnožavanje (reprocentar), dakle, jedino je što se u određenom području gradi tako da ima pripuštavalište i čekalište i, naravno, laboratorij za pregled, ocjenu, razređivanje i dotur sperme, te oporavilište. Prikladno je da reprocentar bude uz veterinarsku stanicu ili ambulantu koja ima posebnu zadaću i odgovornost da osigura epizootiološki povoljno stanje za prometanje svinja u području djelovanja centra za razmnožavanje i

proizvodnje svinja u industrijskoj kooperaciji. U reprocentru se visoko-stručno u suradnji sa specijalizirano obučenim osobljem dviju tvornica svinja — organizira kolanje svinja među učesnicima u proizvodnji na različitim mjestima određenoga područja.

Ako u procesu revitalizacije sela dođe do ometanja i kočenja planiranog toka proizvodnje, centar za razmnožavanje svinja može se proširiti krmačarnicama. Slijedeći korak u prelaženju iz podruštvovljene u potpuno društvenu proizvodnju može biti izgradnja odojčarstva.

Sigurno će još dugo vremena biti moguće imati osobe koje će gojiti svinje uz druge poslove u domaćinstvu.

Podruštvovljena proizvodnja prasadi uz osnutak i funkcioniranje centara za razmnožavanje svinja — reprocentara uz tvornice svinja mogle bi pridonijeti da se aktiviraju i iskoriste još nedovoljno sagledani i samo malo utvrđeni potencijali razvoja proizvodnje svinja u suradnji između radnika u organizacijama udruženoga rada i individualnih poljoprivrednika na njihovom posjedu i njihovim sredstvima u tradicionalnim i drugim područjima proizvodnje.